

діти обох статей, що не досягли 12-річного віку. Малолітні у віці від 12 до 15 років не могли притягуватися до роботи більше 8 годин на добу. Закон забороняв роботу дітей у віці від 12 до 15 років «в недільні і високоурочисті дні» [1, с.431]. А 05 червня 1884 року був виданий закон «Про стягнення за порушення постанов про роботу малолітніх на фабриках, заводах, мануфактурах та в ремісничих закладах», 03 червня 1885 р. приймається Закон «Про заборону нічної роботи неповнолітніх і жінок на фабриках, заводах і мануфактурах» [1, с.446].

Першим міжнародним нормативно-правовим джерелом стала Женевська декларація прав дитини (1924 р.) і була спрямована на створення умов, що забезпечують нормальний фізичний і психічний розвиток дитини, право дитини на допомогу, належне виховання, захист. І саме ця Декларація стала наріжним каменем всього майбутнього міжнародного розвитку правових ініціатив стосовно прав дитини. Після другої Світової Війни в 1959 році була прийнята Декларація прав дитини, яка містить 10 соціальних й правових принципів, які значно вплинули на політику і справи уряду і людей в усьому світі.

В 1989 році Генеральною Асамблеєю ООН приймається Конвенція про права дитини, яка ратифікована Постановою Верховної Ради України №789ХІІ (78912) від 27 лютого 1991 року та набула чинності для України 27 вересня 1991 року.

Стосовно сучасного українського законодавства з прав дитини, то в першу чергу варто зазначити Конституцію України, прийняту 28 червня 1996 року, яка гарантує рівність у правах дітей незалежно від походження, а також від того, народилися вони в шлюбі чи ні. Також варто наголосити на Законі України «Про охорону дитинства»[5], який визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і покликаний забезпечити реалізацію прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток, встановивши основні засади державної політики в цій сфері. Уперше в історії національного законодавства у цьому Законі введено положення, яке забороняє тілесні покарання дітей у родині.

Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [6] визначає загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку молодих громадян України в інтересах особистості, суспільства та держави, основні напрямки реалізації державної молодіжної політики в Україні щодо соціального становлення та розвитку молоді.

Таким чином, законодавча база в частині захисту прав дитини розвинена як на міжнародному так і на національному рівні, проте як окреслювалося вище належний захист залежить від соціально-економічного становища держави.

Список використаних джерел

- 1.Іванов В.М. Практикум з історії держави і права України: Навч. посібник /В.М. Іванов. – К.: МАУП, 2006. – 728с.
- 2.Конституція України [Електронний ресурс]: закон України, від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
- 3.Мирний П. Твори. Видавництво: Молодь / П.Мирний.- К., 1980р. – 414с.
- 4.Основні міжнародні документи з прав людини [Електронний ресурс] // <http://gu.osvita.ua/vnz/reports/law/9727/>
- 5.Про охорону дитинства [Електронний ресурс]: закон України, від 26.04.2001 № 2402-ІІІ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
- 6.Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Електронний ресурс]: закон України, від 05.02.1993 № 2998-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>

Міжнародний досвід захисту права дитини на безпечний інформаційний простір

Новицька Н.Б.

*(доктор юридичних наук, старший науковий співробітник ННІ права
Університету ДФС України)*

Новицький А.М.

(доктор юридичних наук, професор ННІ права Університету ДФС України)

Сучасне міжнародне право розглядає права людини як природні та невід'ємні. Права дитини, відповідно, є невід'ємною складовою загальних прав людини. Тобто права людині ніхто не дарував – ні уряд, ні держава вони з'являються внаслідок їх закріплення в нормах моралі та нормах права.

Необхідно зазначити, що право на свободу думки і слова виникло як інструмент забезпечення можливості вільної самореалізації людини та її інформованості. З юридичної точки зору право дитини на свободу думки і слова та на вільне вираження своїх поглядів і переконань закріплене у статті 13 Конвенції ООН Про права дитини. Зокрема, дитина має право вільно висловлювати свої думки; це право включає свободу шукати, одержувати і передавати інформацію й ідеї будь-якого роду незалежно від кордонів в усній, письмовій формі чи за допомогою інших засобів на вибір дитини. Разом з тим дитина має бути повністю підготовлена до самостійного життя в суспільстві та вихована в дусі ідеалів, проголошених у Статуті Організації Об'єднаних Націй і особливо в дусі миру, гідності, терпимості, свободи, рівності і солідарності тому здійснення цього права може зазнавати деяких обмежень, проте ними можуть бути лише ті обмеження, які передбачені законом і необхідні: для поваги прав і репутації інших осіб або для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я або моралі населення[1]. Тобто міжнародна спільнота визнає що дитина є надзвичайно вразливою та піддається впливу з інформаційної продукції в сучасних умовах вже фактично побудованого глобального інформаційного суспільства потрібно ретельно підходити до питання захисту дітей від інформації, яка може завдати шкоди їх здоров'ю та розвитку.

Звичайно, що держави учасниці Конвенції про права дитини [1] визнають важливу роль засобів масової інформації і забезпечують, щоб дитина мала доступ до інформації і матеріалів із різних національних і міжнародних джерел, особливо до таких інформації і матеріалів, які спрямовані на сприяння соціальному, духовному і моральному благополуччю, а також здоровому фізичному і психічному розвитку дитини. Саме тому держави-учасниці: заохочують засоби масової інформації до розповсюдження інформації і матеріалів, корисних для дитини в соціальному і культурному відношеннях; заохочують міжнародне співробітництво в галузі підготовки, обміну і розповсюдження такої інформації і матеріалів із різних культурних, національних і міжнародних джерел; заохочують видання і розповсюдження дитячої літератури; заохочують засоби масової інформації до приділення особливої уваги мовним потребам дитини, яка належить до якої-небудь групи меншостей або корінного населення; заохочують розробку належних принципів захисту дитини від інформації і матеріалів, що завдають шкоди її благополуччю[1].

Дитина як повноцінний громадянин має право бути захищеною від будь-якого негативного впливу, що може завдати шкоду її фізичному та психічному здоров'ю. В сучасному світі існує безліч небезпек для дітей і однією з серйозних загроз інформаційна продукція. У цьому контексті цікавим є розгляд європейського міжнародного досвіду спроб вирішити вказане питання на нормативно-правовому рівні.

У 1984 році Рада Європи ухвалила Рекомендацію № R (84) 3 Про принципи телевізійної реклами [3] в якій особливі вимоги висуваються до змісту реклами що, спрямована на дітей, або реклами, в якій беруть участь діти. Зокрема, вона має уникати всього того, що може зашкодити інтересам дітей, поважати їхню фізичну, розумову й моральну індивідуальність.

Привертає увагу і те, що Рада Європи не полишає поза увагою необхідність підготовки людини до сприйняття інформації пропонуючи у Рекомендаціях Про культурний вимір мовлення в Європі впровадити шкільні курси з навчання критичному ставленню до ЗМІ й аудіовізуальної продукції, а також інформувати дорослих (і не лише батьків) щодо досягнень у сфері ЗМІ як позитивних, так і тих що можуть завдати шкоди моральному здоров'ю суспільства. Крім того у даному документі Раді міністрів Європи

було рекомендовано пришвидшити й інтенсифікувати роботу щодо розроблення на основі національного законодавства керівних принципів, спрямованих на зменшення насильства, жорстокості та порнографії не тільки у відео-програмах, а й у всій сфері мовлення.

Незважаючи на свою відданість принципу свободи вираження поглядів і безперешкодного поширення інформації та ідей, що було, зокрема, підкреслено в Декларації від 29 квітня 1982 року Рада Європи ухвалює Рекомендацію Про принципи поширення відеозаписів насильницького, жорстокого чи порнографічного змісту [364] головною метою якої була консолідація дій, спрямованих проти поширення відеозаписів насильницького, жорстокого й порнографічного змісту, а також проти вживання наркотиків, зокрема з метою захисту неповнолітніх. Ще однією особливістю цього нормативно-правового акта є те, що держави-члени мають заохочувати створення систем класифікації й контролю за відеозаписами відповідними професійними секторами в рамках систем саморегуляції або за допомогою органів державної влади. Ці системи можуть створюватися або до, або після поширення відеозаписів, що, на нашу думку, є елементом цензури та самоцензури.

Надзвичайно цікавою в рамках дослідження захисту дітей від негативного впливу інформаційної продукції, на нашу думку, є Рекомендація 1276 (1995) “Про силу візуальних образів” [2]. Зокрема Радою Європи визнано, що хвиля візуальної образності настільки могутня, що нині ми зіткнулися з явищем “віртуальної реальності”, яке породжує ризик маніпулювання образами, що ілюструють новини, та інформацією, що їх супроводжує. Значна увага у даному документі була приділена дітям адже телевізійні екрани перетворилися на сучасних “електронних няньок”, оскільки велика кількість дітей проводить занадто багато часу перед ними.

На відміну від інших резолюцій прийнятих Радою Європи щодо свободи слова у цій чітко і навіть жорстко вказано, що свободу вираження поглядів – основоположне право, закріплене в статті 10 Європейської конвенції з прав людини, – слід забезпечувати разом із відповідальністю, з якою воно пов’язане. У певних випадках обмеження свободи вираження поглядів може бути виправдане з метою його узгодження з потребою захисту інших прав і свобод, зокрема прав дітей. Крім того Комітетові міністрів було рекомендовано врахувати у процесі формування політики у сфері візуальних образів або консультування урядів, які розробляють власні політики такі принципи:

- чітка вимога щодо саморегулювання та прийняття кодексів поведінки особами, котрі створюють телепрограми, режисерами новин, кінорежисерами, а також тими, хто продукує й поширює відеофільми, відеоігри й комп’ютерні програми, за єдиної умови щодо поваги національного законодавства стосовно приватного життя;
- візуальна грамотність та обізнаність щодо ЗМІ, починаючи з найперших можливих ступенів шкільної освіти;
- на всіх рівнях шкільної освіти слід сприяти підготовці вчителів з питань візуальної грамотності та обізнаності щодо ЗМІ;
- на родини й батьків слід покласти відповідальність за те, які телепрограми дивляться їхні діти; телебачення не повинно займати місце батьків або зменшувати час, який їм слід проводити, допомагаючи дітям в їхньому розвитку;
- слід проводити дослідження щодо можливих зв’язків між насильством на екрані та насильницькою поведінкою;
- слід збільшувати обізнаність фахівців щодо впливу їхньої роботи на глядачів і громадськість в цілому, зокрема у зв’язку з розвитком нових технологій (починаючи від підсвідомої реклами й закінчуючи віртуальною реальністю);
- треба взагалі сприяти створенню асоціацій глядачів, читачів і користувачів, а також систем оскарження там, де вони ще не існують;
- фінансування служби громадського телебачення має здійснюватись у відповідних і надійних рамках, що дасть йому можливість пропонувати альтернативні високоякісні програми, уникаючи залучення комерційних джерел;

- поріг вечірнього часу, до якого сцени сексу чи насильства не можуть транслюватися по телебаченню, має бути визначений або саморегулюванням й кодексами поведінки, або умовами ліцензії;
- слід знайти засоби для сприяння виробництву високоякісних телепрограм у Європі.

Асамблея також закликала Комітет міністрів прослідкувати за впровадженням заходів, спрямованих проти показу насильства на телебаченні (в тісному співробітництві з мовниками), а також заходів освітнього характеру в сфері обізнаності щодо ЗМІ. Нажаль більшість з цих вимог в Україні не виконуються, хоча і є надзвичайно актуальними.

Відзначимо що в Україні на законодавчому рівні закріплено права дітей на вільне одержання інформації. На нашу думку, це є надзвичайно важливим адже інформаційна продукція несе в собі елементи культурного, творчого, духовного виховання, формує ще несталу психіку дитини, впливає на формування в неї певних бажань і вона має подаватися цілеспрямовано не лише в школах. Разом з тим держава, з метою запобігання розбещенню дитини та її деморалізації, повинна на законодавчому рівні подбати про захист дитини від отримання інформації, що негативно впливає на формування кола її інтересів, на пряму духовного та культурного розвитку тощо.

Список використаних джерел

1. Про права дитини [Текст] : [Конвенція ООН: офіц. текст : за станом на 21 грудня 1995 року]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021
2. Про силу візуальних образів [Текст] : [Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1276: офіц. текст : за станом на 29 грудня 1995 року]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : офіційний веб-сайт Бюро інформації Ради Європи в Україні www.coe.kiev.ua
3. Про принципи телевізійної реклами [Текст] : [Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (84) 3 : офіц. текст : за станом на 23 лютого 1984 року]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : офіційний веб-сайт Бюро інформації Ради Європи в Україні www.coe.kiev.ua

Конституційно-правовий механізм протидії корупції у сфері реалізації прав дитини

Приходько А.А.

(кандидат юридичних наук, директор Юридичної компанії «EFFECTEAM»)

Корупція сьогодні, як слушно підкреслює професор Бисага Ю.М., є одним з найбільш негативних універсальних явищ, притаманним майже усім країнам [1, ст. 4]. Універсальність цього явища полягає в тому, що корупція може уразити будь-яку сферу прав і свобод людини. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [2]. Відповідно до статті 51 Основного Закону дитинство, на ряду із сім'єю, материнством і батьківством охороняються державою.

Серед основних видів корупції в сфері реалізації прав дитини є:

- привласнення бюджетних коштів призначених на фінансування органів опіки та піклування, дошкільних та шкільних закладів, дитячих медичних закладів тощо, в результаті проведення тендерних закупівель або привласнення коштів, що мали надійти до бюджету від батьків, піклувальників, інвесторів, благодійних організацій;
- створення бюрократичних перешкод задля отримання неправомірної вигоди у разі спрощення доступу до реалізації прав дитини або надання такого доступу;
- створення корупційних зв'язків «по вертикалі» від безпосередніх виконавців до найвищих посадових осіб держави, клановість посад, відсутність дієвого контролю та механізмів притягнення до відповідальності винних осіб;
- отримання неправомірної вигоди за штучне створення привілеїв для окремої категорії дітей в супереч принципам справедливості та рівності;